

ANALYSIS OF THE RESULTS OF EXPERIMENTAL WORK ON FORMATION OF THE VALUABLE COMPETENCES OF FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS TO THE TRAINING PROCESS

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Zenkovich Y. A. / Зенькович Ю.О.

Kryvyi Rih State Pedagogical University

Криворожский государственный педагогический университет

Анотація. У статті підсумовуються результати дослідно-експериментальної роботи, яка проводилась у вищих художньо-педагогічних навчальних закладах. Авторка визначивши критерії та показники сформованості ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки, аналізує отримані результати за допомогою методів математичної статистики.

Ключові слова: аналіз, дослідно-експериментальна робота, ціннісні компетенції, учителі образотворчого мистецтва, фахова підготовка.

Сучасний освітній простір багатогранний, прогресивною і досить актуальною є художньо-педагогічна освіта, бо виховання творчістю та навчання творчому процесу достатньо цікава ланка педагогіки вищої школи. Ціннісні компетенції майбутніх учителів образотворчого мистецтва необхідно формувати в межах фахових курсів.

До питань організації та аналізу науково-педагогічної, дослідної роботи зверталися Ю. Бабанський, В. Давидов, В. Загвязинський, В. Романчиков, М. Скаткін, А. Філіпенко та ін.

Мета статті – підсумувати результати дослідно-експериментальної роботи з формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у ході викладання фахових дисциплін.

У ході експериментального дослідження ми виявили рівні сформованості ціннісних компетенцій у майбутніх учителів образотворчого мистецтва в декілька етапів.

Підсумковий етап дослідницько-експериментальної роботи, - *констатувальний експеримент другого порядку*, – мав на меті виявити динаміку формування соціальної компетентності студентів контрольної та двох експериментальних груп, визначити на цій підставі результативність впровадження функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва та відповідних їй педагогічних умов. До діагностичних методів та методик, застосованих нами на першому етапі дослідницько-експериментальної роботи, додавалися тестові завдання та вправи діагностичного характеру, що розроблялися нами на новому стимулювальному матеріалі, використовувалися індивідуальні бесіди та метод інтерв'ю. Внаслідок підсумкової діагностичної роботи з'ясовано, що більшість майбутніх учителів образотворчого мистецтва експериментальних груп усвідомили актуальність отриманих мистецько-педагогічних знань для майбутньої професійної діяльності, що є свідченням сформованості знаннево-

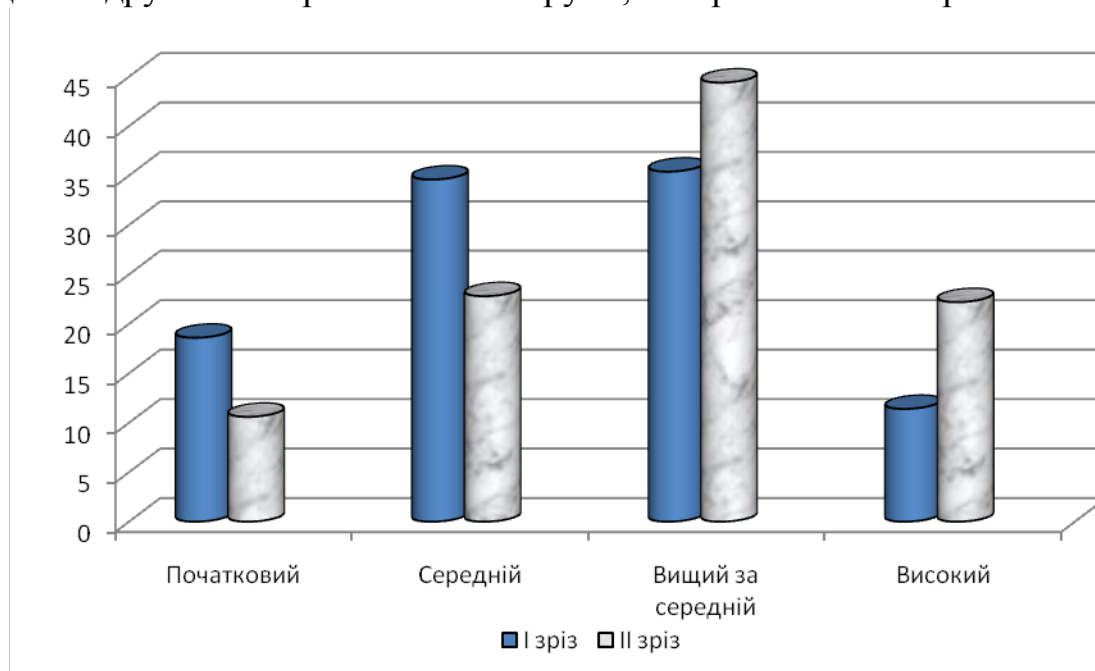

поняттєвої бази (когнітивно-аксіологічний фрейм), отримані у процесі участі у факультативній роботі та спецкурсі знання мотивуються як вузькими мистецько-професійними мотивами, так і стійкою аксіологічною спрямованістю.

Шляхом підсумкового інтерв'ювання було з'ясовано, що у майбутніх педагогів експериментальних груп зріс інтерес до мистецько-пізнавальної діяльності та взаємодії: відстежується сформованість установок на об'єктивне пізнання явищ мистецтва та педагогічної дійсності (мотиваційно-спонукальний фрейм). Під час виконання творчих завдань та завдань ціннісного вибору майбутні вчителі образотворчого мистецтва демонстрували здатність сприймати альтернативні точки зору, які відрізняються від власних, вміння безоцінно ставитися до дій інших, демонстрували готовність до зміни традиційних способів реагування на емпатійні, покращилися рефлексивні вміння, позитивне ставлення до себе та одногрупників, що втілювалося у підвищенні впевненості в своїх мистецько-педагогічних, художньо-естетичних силах і здібностях. Ці позитивні зрушення є свідченням активного формування складників рефлексивно-аналітичного фрейму: і в першій, і в другій експериментальних групах на 10% збільшилася кількість студентів, що мають високий рівні сформованості показників рефлексивно-аналітичного фрейму, а кількість майбутніх учителів образотворчого мистецтва з рівнем, вищий за середній зросла в групі Е1 з 35% до 44%. Внаслідок впровадженню функціональної моделі формування ціннісних компетенцій очевидна позитивна динаміка зафіксована щодо зміни показників діяльнісного фрейму ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва першої та другої експериментальних груп: високий рівень сформованості показників цього фрейму на першому етапі мали лише 2 особи в першій експериментальній групі, що становило 4% від загальної кількості студентів цієї групи, і 3 особи в другій (6% від кількості майбутніх учителів образотворчого мистецтва другої групи), натомість, під час констатувального експерименту другого порядку встановлено, що в першій експериментальній групі зросла кількість осіб, що мають високий рівень сформованості показників цього фрейму на 16% (9 осіб, 20% від загальної кількості). У підсумку в першій експериментальній групі початковий рівень сформованості ціннісних компетенцій мають 10,6% майбутніх учителів образотворчого мистецтва (18,6% - перший зріз), середній – 22,8%, вищий за середній – 44,4% і високий – 22,2%. У другій експериментальній групі низький рівень сформованості ціннісних компетенцій зафіксовано у 12% осіб (18% - перший зріз), середній – 25,6%, вищий за середній – 40,2%, високий також 22,2%. У контрольній групі низький рівень мають 21% студентів (26,4% на першому етапі), середній – 25,8%, вищий за середній – 35,2%, високий – 18% (14,6% перший зріз). В експериментальних групах збільшення кількості осіб, що мають високий рівень сформованості ціннісних компетенцій відбулося за рахунок удосконалення показників кожного з п'яти фреймів при підсиленій акцентуації формотворчих впливів саме на ті фрейми, в яких був зафіксований низький та середній рівень сформованості показників.

Діаграма на рис. 3.1 відбиває динаміку формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва першої експериментальної групи, на рис.3.2 відбита динаміка формування ціннісних компетенцій студентів другої експериментальної групи, а на рис. 3.3 – контрольної.

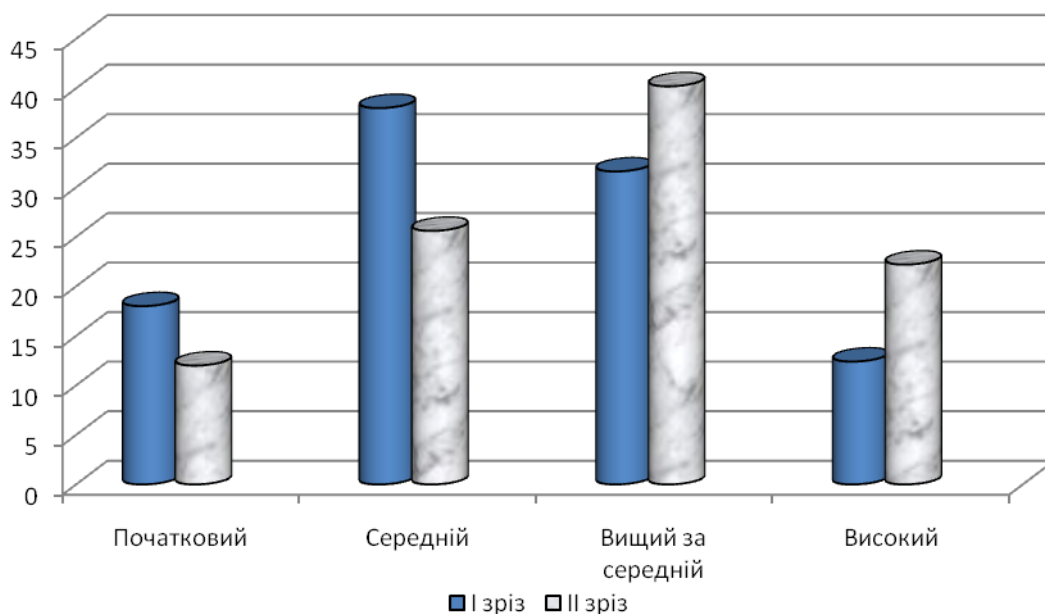

Рис.3.1. Динаміка формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва першої експериментальної групи

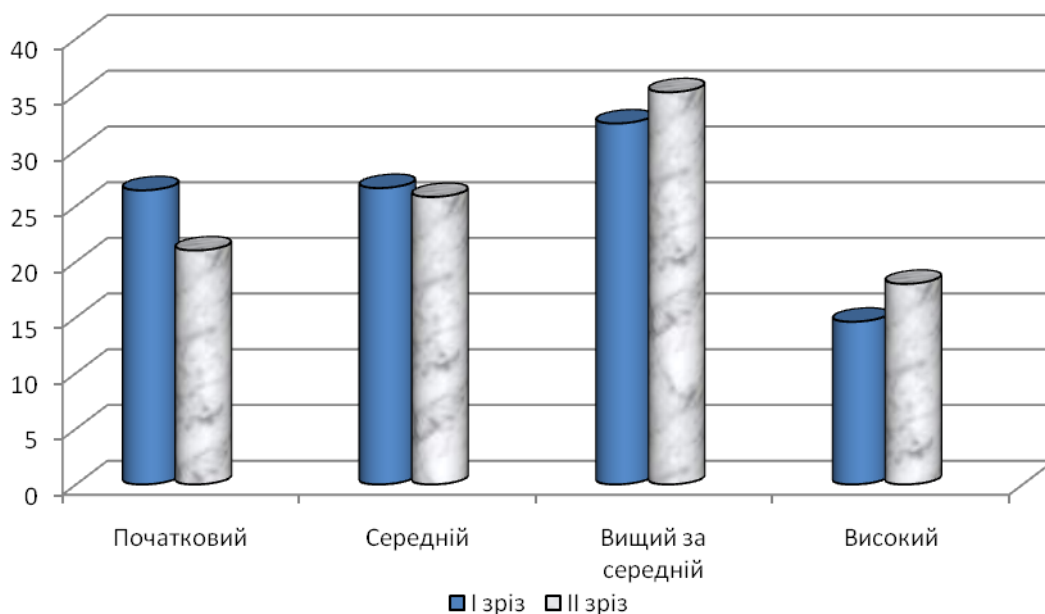
Очевидно, що стабільна позитивна динаміка формування ціннісних компетенцій констатована в майбутніх учителів образотворчого мистецтва, які склали першу експериментальну групу. Цей факт надає нам підстави вести мову про те, що функціональна модель формування ціннісних компетенцій та відповідні їй педагогічні умови повинні застосовуватися в позиції оптимальної реалізації, яка передбачає впровадження у процес фахової підготовки кожного з п'яти блоків функціональної моделі у сукупності з усіма педагогічними умовами.

У контрольній групі (див. рис.3.3) спостерігаємо певне кількісне зменшення осіб, що мали низький рівень сформованості ціннісних компетенцій (цьому сприяє нині існуючий процес фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва), та в кількісному відношенні міжрівнева позитивна динаміка не перевищує 5-8%.

З метою конкретизації особливостей впливу функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва та відповідних їй педагогічних умов, отримання достовірних даних, які б характеризували відмінності застосування оптимальної (в першій групі) та ймовірно припустимої реалізації функціональної моделі з двома супровідними педагогічними умовами ми застосували методи математичної статистики щодо порівняння узагальненої діагностичної інформації першого (констатувальний експеримент першого порядку) та третього етапів (констатувальний експеримент другого порядку)

Рис. 3.2. Динаміка формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва другої експериментальної групи

Рис. 3.3. Динаміка формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва контрольної групи

дослідницько-експериментальної роботи. Рівні статистичної значущості отриманих емпіричних даних ми аналізуємо, використовуючи середнє арифметичне та критерій згоди χ^2 Пірсона.

Критерій χ^2 Пірсона дорівнює сумі квадратів відхилень результатів останнього вимірювання від першого. Розрахунок критерію згоди χ^2 Пірсона

ведеться за формулою:

$$\chi^2 = \sum_{k=1}^m \frac{[(V]_k - P_k)^2}{P_k} \quad (3.1)$$

де P_k – частоти результатів спостережень на констатувальному етапі першого порядку;

V_k – частоти результатів спостережень, зроблених на третьому етапі, другий підсумковий зріз, констатувальний експеримент другого порядку;

m – загальна кількість груп, на які розділилися результати спостережень.

Саме критерій згоди Пірсона χ^2 дозволяє наочно ілюструвати характер міжрівневих змін, спонукою яких стала функціональна модель формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Формули, що представлені нижче (3.2 – 3.4), відбивають сутність розрахунків за критерієм згоди.

$$E1 \chi^2 = \frac{(10,6 - 18,6)^2}{18,6} + \frac{(22,8 - 34,6)^2}{34,6} + \frac{(44,4 - 35,4)^2}{35,4} + \frac{(22,2 - 11,4)^2}{11,4} = 19,9 \quad (3.2)$$

$$E2 \chi^2 = \frac{(12,0 - 18,0)^2}{18,0} + \frac{(25,6 - 38,0)^2}{38} + \frac{(40,2 - 31,6)^2}{31,6} + \frac{(22,2 - 12,4)^2}{12,4} = 16,1 \quad (3.3)$$

$$K \chi^2 = \frac{(21 - 26,4)^2}{26,4} + \frac{(25,8 - 26,6)^2}{26,6} + \frac{(35,2 - 32,4)^2}{32,4} + \frac{(18,0 - 14,6)^2}{14,6} = 2,2 \quad (3.4)$$

Очевидно, що $E1 \chi^2 > K \chi^2$, $E2 \chi^2 > K \chi^2$, водночас, $E1 \chi^2 > E2 \chi^2$.

Таким чином, використання методів математичної статистики доводить, що позитивний результат отримуємо і при оптимальній, і при ймовірно припустимій позиціях реалізації функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Та представлені вище нерівності надають нам підстави для констатації того факту, що максимально ефективною є оптимальна реалізація функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого

мистецтва, - реалізація у процесі фахової підготовки всіх блоків функціональної моделі у сукупності з визначеними педагогічними умовами.

Перспективною залишається проблема підготовки фахівців у галузі мистецтва до різних видів художньо-творчої діяльності.

Література

1. Полонский В. М. Оценка качества научно-педагогических исследований / Полонский В. М. – М., 1987.
2. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій / Філіпенко А. С. – Київ : Академвидав, 2005. – 230 с.

References.

1. Polonsky V. M. Evaluation of the quality of scientific and pedagogical research / Polonsky V. M. – M., 1987.
2. Filipenko A. S. Fundamentals of scientific research: lectures / Filipenko A. S.-Kiev : Akademizdat, 2005. - 230 p.

***Abstract.** The article summarizes the results of experimental work, which was carried out in higher art and pedagogical educational institutions. The author having defined criteria and indicators of formation of valuable competences of future teachers of fine arts in the course of professional training, analyzes the received results by means of methods of mathematical statistics.*

***Keywords:** analysis, experimental work, value competencies, teachers of fine arts, professional training.*